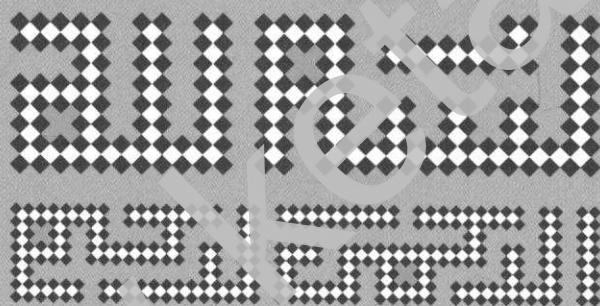
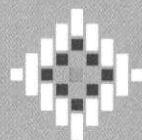

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

بر محور سوره های حزب مفضل

آموزش روش تفکر و ترجمه
با تأکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم

جلد پنجم

گروه تدوین متون درسی
آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم

سرشناسه: محمدی، حمید، ۱۳۴۰ -

عنوان و نام پدیدآور: درسنامه فهم روشمند قرآن سطح عالی: آموزش روش تفسیر و ترجمه با تاکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم / نویسندگان حمید محمدی، سعید امینایی؛ [برای] گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم؛ برنامه ریزی محتوا معاونت پژوهش بنیاد بین المللی آفاق. مشخصات نشر: قم: بنیاد بین المللی آفاق، مرکز بین المللی ترجمه و نشر آفاق، ۱۳۹۸. مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص.: جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).

فروست: مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم بر محور سوره های حزب مفصل. شابک: دوره: ۰۸-۲-۶۹۳۸-۶۲۲-۹۷۸؛ ج: ۵-۶-۱۳-۶۹۳۸-۶۲۲-۹۷۸.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: آموزش روش تفسیر و ترجمه با تاکید بر نقش علوم ادبی در فهم قرآن کریم. عنوان دیگر: درسنامه فهم زبان قرآن: مجموعه آموزش ترجمه و مفاهیم قرآن کریم بر محور سوره ها موضوع: قرآن -- صرف و نحو-- راهنمای آموزشی موضوع: Teaching -- Study and Grammar -- Koran

شناسه افزوده: امینایی، سعید، ۱۳۶۵ -

شناسه افزوده: گروه تدوین متون درسی آموزش ترجمه و تفسیر قرآن کریم

شناسه افزوده: بنیاد بین المللی آفاق. معاونت پژوهشی

رده بندی کنگره: ۲/۶۵ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۰۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۴۸۳۷۱

درسنامه فهم روشمند قرآن

مجموعه آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم بر محور سوره های حزب مفصل

جلد پنجم

برنامه ریزی محتوا: پژوهشکده بین المللی آفاق- گروه تفسیر و حدیث
پژوهش و تألیف: جلد ۵- گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم
سعید امینایی، حمید محمدی، رسول هاشمی

طراح گرافیک: محمد رضا رستمی

صفحه آرای: سید حسن حسینی

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر آفاق

مرکز پخش: انتشارات دارالعلم

تعداد صفحه و قطع: ۲۴۸ صفحه / وزیری

نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۲۵۰۰۰ ریال

شابک: ۰۸-۲-۶۹۳۸-۶۲۲-۹۷۸

مرکز نشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر آفاق

قم: خیابان جمهوری اسلامی، نبش کوچه ۶، پلاک ۴ تلفن: ۰۲۵۳۳۹۴۱۷۱۶ همراه: ۰۹۱۳۴۵۱۸۸۱۰

مرکز پخش: انتشارات دارالعلم

قم: میدان روح الله علیه و آله، روبروی دبیرستان امام صادق علیه السلام نبش کوچه ۱۹ پلاک ۱۰ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۴۲۹۸

تهران: خیابان انقلاب، ۱۲ فروردین، ساختمان تجاری ناشران، پلاک ۱۶ تلفن: ۰۲۱۶۶۹۵۵۴۰۵

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه، وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسئولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضایی دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کمی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای بالندگی، پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

میزبانی و رفعت و جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از ثراث گران‌سنگ و ذخایر ارزشمند متون قدیم، از صلحای سلف و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی اهتمام و دقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسئولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوا به اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

از این رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان بر اساس ضرورت‌ها و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را طراحی، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و غنای محتوای خنجینه‌های ارزشمند برجای مانده از عالمان گذشته، با کاربرست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چهارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه صاحب‌استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و دیدگاه‌هاشان از طریق پست الکترونیک (info@afaghnoorbayan.com) ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار، یاری دهند.

کتاب حاضر، تحت عنوان «درسنامه فهم روشمند قرآن بر محور سوره‌ها» در هفت کام زیر نظر و به سفارش معاونت مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان تألیف و تدوین شده است. در اینجا فرصت را غنیمت می‌شماریم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح ستیغ، به ویژه گروه تدوین متون آموزشی تفسیر و ترجمه قرآن کریم پژوهشکده بین‌المللی آفاق قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصانه آنان را ارج می‌نهیم.

معاونت آموزش

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان

- درس ۸۹: سوره مبارکه صف (۱) ۱۰
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مُتَّاتًا، مَرْصُوصًا)، کارگاه بلاغت (مقدمه)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۰: سوره مبارکه صف (۲) ۲۴
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (الْخَوَارِثُونَ، ظَاهِرِينَ)، کارگاه بلاغت (بلاغت یعنی اثرگذاری، بلاغت و اسلوب‌های بیانی، تعریف علمی بلاغت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۱: سوره مبارکه ممتحنه (۱) ۳۶
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (يُتَّقُواكُمْ، أَسْوَةٌ، أَنْبَنَّا)، کارگاه بلاغت (ادبیات گفتگومآ قرآن و اسلوب‌های بیان)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۲: سوره مبارکه ممتحنه (۲) ۵۰
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (عَصَمَ)، کارگاه بلاغت (فصاحت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۳: سوره مبارکه حشر (۱) ۶۴
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (قَذَفَ، الرُّعْبَ، الْجَلَاءَ، شَاقُوا، لَيْتَهُ)، کارگاه بلاغت (اعجاز قرآن، بلاغت و اعجاز قرآن، جرجانی و اعجاز قرآن)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۴: سوره مبارکه حشر (۲) ۷۸
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (أَرْجَفْتُمْ، خَيْلٍ، رِكَابٍ، دُولَةً)، کارگاه بلاغت (ویژگی‌های اسلوب‌های امر و نهی قرآنی)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۵: سوره مبارکه حشر (۳) ۹۲
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (تَبَوَّؤُوا، خِصَاصًا، غَلًّا، بَأْسٍ)، کارگاه بلاغت (کارکردهای معناشناختی تأکید، إخراج الكلام على خلاف مقتضى الظاهر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۶: سوره مبارکه حشر (۴) ۱۰۸
متن سوره، سیمای هدایتی سوره، کارگاه بلاغت (تمثیل و تصویرسازی در اسلوب‌های قرآنی)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.

- درس ۹۷: سوره مبارکه مجادله (۱) ۱۲۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (تُجَادِلُكَ، زُورًا، يُحَادِّثُونَ، كَيْتٌ، نَجْوَى)،
 کارگاه بلاغت (فواتح سُور)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۸: سوره مبارکه مجادله (۲) ۱۳۶
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (حَيَّوْكَ، تَفَسَّخُوا، انشُرُوا)، کارگاه بلاغت
 (فعل متعدی به منزله فعل لازم: حذف اقتضای)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۹۹: سوره مبارکه مجادله (۳) ۱۵۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (اسْتَحْوَذَ، حِزْبٌ)، کارگاه بلاغت (کارکرد و
 کاربرد تنکیر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۰: سوره مبارکه حدید (۱) ۱۶۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (يَلِجُ)، کارگاه بلاغت (معناشناسی برخی
 گونه‌های جمله اسمیه)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۱: سوره مبارکه حدید (۲) ۱۸۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (مُتَشَخِّلِينَ)، کارگاه بلاغت (الإظهار في مقام
 الإضمار، کاربردی از ضمیر مفرد مخاطب)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۲: سوره مبارکه حدید (۳) ۱۹۸
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (نَقْتَبِسُ، التَّمَسُّبُ، قَبِلَ، تَرَبَّصْتُ، الْأَمَانِي)،
 کارگاه بلاغت (اغراض تنکیر: تعظیم و تحقیر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۳: سوره مبارکه حدید (۴) ۲۱۴
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (عَيْثٌ، يَهِيْجُ، خَطَامًا، نَارَهَا، لَا تَأْسُؤُا)،
 کارگاه بلاغت (اغراض تنکیر (۲): تکثیر، تقلیل، تنويع، رابطه مفعول مطلق با اغراض
 تنکیر)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.
- درس ۱۰۴: سوره مبارکه حدید (۵) ۲۳۲
 متن سوره، سیمای هدایتی سوره، شرح واژه‌ها (فَقَيْنَا، آثَارِهِمْ، رَهْبَانِيَّةً، ابْتَدَعُوهَا، كِفْلًا)،
 کارگاه بلاغت (ضمیر عظمت)، پرسش تفسیری، پرسش ادبی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

«همانا ما آن را قرآنی عربی نازل کردیم، باشد تا بیندیشید.»

«گروه تدوین متون درسی آموزش تفسیر و ترجمه قرآن کریم» براساس مصوبه گروه علمی ترجمه، مفاهیم و معارف قرآن کریم در دی ماه ۱۳۹۵ با عنایت الهی تدوین دوره‌ای برای آموزش فهم ووشمند قرآن کریم را آغاز کرده که چهار جلد آن پیش از این انتشار یافت و اکنون جلد پنجم آن پیش روی شماست. این دوره در هفت گام تعریف شده است:

• گام نخست: ایجاد علاقه و انس به به تفسیر و آشنایی با کاربرد دانش تجوید

• گام دوم: کاربرد تطبیقی علم صرف در تفسیر و ترجمه قرآن

• گام سوم: آشنایی با علم لغت و کاربرد آن در تفسیر و ترجمه قرآن

• گام چهارم: کاربرد تطبیقی علم نحو در تفسیر و ترجمه قرآن

• گام پنجم: کاربرد تطبیقی علوم بلاغی با تاکید بر اسلوب‌های قرآنی

• گام ششم: کاربرد تطبیقی علوم بلاغی در تفسیر و ترجمه قرآن

• گام هفتم: شناخت اصول و فرآیند فهم و ترجمه روان قرآن

• آشنایی با ویژگی‌های این کتاب

• در این کتاب به علم بلاغت و برخی مباحث کاربردی در این زمینه در راستای فهم قرآن پرداخته شده است؛ بنابراین در این جلد، بخشی با عنوان «کارگاه بلاغت» به هر درس افزوده شده است.

اهدافی که در طرح مباحث بلاغی دنبال می‌شود، عبارت است از:

• آشنایی با علم معانی و تأثیر آن در فهم قرآن،

• آشنایی با برخی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مباحث علم معانی،

• کاربردی سازی مباحث مطرح شده و بررسی نمونه‌های قرآنی،

- آشنایی با روش تحلیل بلاغی متن،
- ارائه نمونه‌هایی برای تمرین و کسب مهارت پس از آموزش.
- کتاب در ۱۶ درس برای ۳۲ جلسه ۵۰ دقیقه‌ای تدوین شده است. بنابراین برای هر درس یک جلسه به مباحث تفسیری و یک جلسه به مباحث بلاغی پرداخته می‌شود.
- روش تدریس بخش‌های مشترک این کتاب با جلد یکم، همان روشی است که در هفتمه جلد یکم ذکر شد.
- تلاش شده بخش کارگاه لغت با زبان ساده و با نمونه‌هایی از زبان فارسی و به صورت کاملاً کاربردی و منطبق با سوره‌های موجود در همین جلد نگاشته شود. لازم است طلاب مباحث بلاغی را پیش از حضور در کلاس مطالعه کنند و با ذهنی آماده و پرسش‌گر در کلاس حاضر شوند.
- بخش پرسش ادبی، باید بیرون از کلاس توسط قرآن آموز پیگیری شده و در جلسه بعد با راهنمایی استاد اسکالات احتمالی برطرف شود.
- در بخش «نور علی نور» و «شرح واژه‌ها» و همچنین در «متن بیان آیات»، بیشتر متون، به زبان عربی و بدون ترجمه ذکر شده؛ با این هدف که قرآن آموز کم‌کم با متن خوانی متون روایی و ادبی آشنا شود. لازم است استاد، قرآن آموزان را راهنمایی کند تا بتوانند این متون را ترجمه کنند.

در پایان از درگاه احدیت، برای همه کسانی که ما را در تدوین این مجموعه یاری کردند، به خصوص حجج اسلام آقایان حسین صدیقی و صالح قنادی و میلاد شفیعی توفیق روزافزون می‌طلبیم و از استادان و صاحب نظران ارجمند، صمیمانه تقاضا داریم پیشنهادهای اصلاحی خود را به آدرس پست الکترونیک info@afaghnoorbayan.com و کانال ایتا [eitaa.com](https://t.me/eitaa) یا AfaghBooks ارسال نموده، ما را همین لطف خویش قرار دهند.